

BERGEN KOMMUNE

BERGEN BYARKIV

Kalfarveien 82
Postboks 7700, 5020 Bergen
Telefon 55 56 62 83
Telefaks 55 56 62 40
post.byarkivet@bergen.kommune.no
www.bergen.kommune.no/byarkivet
www.oppslagsverket.no

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

postmottak@kud.dep.no

Deres ref.	Deres brev av:	Vår ref.	Emnekode	Dato
		201323403-1	ESARK-03	2. juli 2013
		KAGE		

Høringsinnspill til NOU 2013:4, Kulturutredningen 2014

Bergen Byarkiv er Norges nest største arkivinstusjon, og største kommunale arkivinstusjon. Instusjonen har ca. 80 medarbeidere og 31.000 hyllemeter arkiver. Den dekker alle arkivfaglige arbeidsområder fra postbehandling til langtidsoppbevaring.

Kulturutredningen 2014 er et stort og bredt anlagt arbeid, med mange gode analyser og innspill. Det er derfor med skuffelse vi registrerer at arkiv også denne gangen er blitt et uvesentlig kapittel, og at det lille som tas opp i hovedsak dreier seg om statens egne arkiver. Behandlingen av arkiv er lagt til kapittel 11, «Den statlige arkivpolitikken etter 2005». Det tilsvarende kapittel om kommunal kulturpolitikk mangler en behandling av arkiv, til tross for at den største utviklingen på arkivfeltet de siste 10-20 årene har skjedd innenfor kommunal sektor.

Det er mulig denne skjevheten kan tilskreves at arkiv som sektor ikke er definert som et eget KOSTRA-område under kultur, men vel hovedsakelig klassifisert som 12000 administrasjon og 13000 administrasjonsbygninger. Likevel vil vi ikke unnlate å gjøre oppmerksom på at både Landslaget for Lokal- og Privatarkiv (LLP) og Bergen Byarkiv sendte fyldige notater til utvalget med beskrivelse av arkivhverdag og arkivutfordringer utenfor det statlige arkivverket, uten at vi kan se at utvalget har nyttiggjort seg dette.

På høringsmøtet vedr Kulturløftet 3 i Bergen ga kulturminister Hadia Tajik sin tilslutning til synspunktet at en nasjonal politikk for et felt er noe annen og mer enn en statlig politikk for feltet. Vi etterlyser en nasjonal arkivpolitikk. Det vil si noe mer enn at *staten ser etter sine egne arkiver*. Det innebærer et krafttak omkring arbeid med privatarkiv, uansett hvem som driver det. - Og dette innebærer et nasjonalt ansvar for den arkivarv som finnes i storbyene, utfra de senterfunksjoner som er etablert der. Den samfunnsmessige arkivproduksjon som foregår i storbyene belaster innbyggerne her langt mer enn gjennomsnittet for landet ellers. Løftet med å dokumentere dette er det stort sett byarkivene som har tatt på seg. Vi ber om at en nasjonal støtteordning for slikt dokumentasjonsarbeid blir drøftet.

Bergen Byarkiv har videre noen kommentarer til enkelte avsnitt i utredningen.

NOU-2013:4 Kapittel 9 Demokrati, rettferdighet og mangfold

Kulturelt medlemskap (9.5). På bakgrunn av den økende flerkulturelle befolkningssammensetningen, fremhever Kulturutredningens utvalg at alle mennesker i det norske samfunnet bør ha mulighet til fullverdig deltakelse i kulturaktiviteter. I debatten om det flerkulturelle samfunnet har det dessuten blitt hevdet et syn om at det politiske medlemskapet i staten bør utvides til også å omfatte et *kulturelt medlemskap*. Dette innebærer en rett til å utøve og utvikle ens egen kultur og en rett til å delta i og påvirke samfunnets felleskultur.

Bergen Byarkiv vil i denne saken minne om at også de lokale arkivinstitusjonene er kulturelle fellesgoder som kan stimulere til gode tiltak, som kan virke som identitetsskapere i et flerkulturelt samfunn, og som det er viktig å sikre god adgang til. Byarkivet er også enig i at slike ressurser ikke bør underordnes andre formål som forebygging, helse eller integrering.

NOU-2013:4 Kapittel 11 Den statlige kulturpolitikken etter 2005

Arkiv (11.6). I utvalgets vurdering fremheves det at det siden 2005 er gjort store framskritt innenfor arkivområdet med digital bevaring og formidling av kulturarv, blant annet med digitalarkivet.no, som er bygget ut og som har hatt en vesentlig økning i bruk. Samtidig understrekes det at arkivenes betydning ikke ligger i dagens bruk og publikumsoppslutning alene, ettersom arkivene inneholder uerstattelig informasjon som er grunnleggende viktig for samfunnsminne, dokumentasjon og rettssikkerhet. Utvalget understreker at bevaring av arkiv er avgjørende i et kultur-, demokrati- og rettsikkerhetsperspektiv, og at det derfor er viktig at man åpner for at større deler av den faktiske arkivsektoren innlemmes i den nasjonale politikken på dette området.

Bergen Byarkiv er svært positiv til at utvalget understreker arkivenes betydning i et kultur-, demokrati- og rettsikkerhetsperspektiv, og at det anbefaler at *hele* sektoren innlemmes i den nasjonale politikken. Sikring, bevaring og tilgjengeliggjøring av materiale fra hele arkivsektoren, også fra de små, lokale institusjonene, er et viktig moment for å nå et mål om en helhetlig samfunnsdokumentasjon.

Tilgjengeliggjøring på nett av lokalhistoriske kilder er viktig for å nå ut til brukerne. Dette er ressurskrevende arbeid, men det bør prioriteres pga. de store og positive effektene for både vern og bevaring, tilgjengeliggjøring og formidling. En nasjonal digital satsing må inkludere kulturarvmateriale fra ulike institusjoner og sektorer, slik at innbyggerne får tilgang til hele samfunnets arkiver; *både* statlige, kommunale og private.

NOU-2013:4 Kapittel 12 Kommunal og fylkeskommunal kulturpolitikk

Oppsummering: Kulturløft i den kommunale kultursektoren? (12.13). Bergen Byarkiv merker seg at Kulturutredningen her blant annet viser til en oppfatning om at det foregår en nedprioritering av den kulturelle grunnmuren. Kulturutredningens utvalg konkluderer med at i den grad det har funnet sted et kulturløft i den kommunale kultursektoren, dreier det seg om et løft av de store og overordnede tiltakene som festivaler eller kulturbygg, men ikke et løft i grunnmuren i det lokale kulturlivet.

Bergen Byarkiv setter pris på at utvalget påpeker dette, men vil igjen bemerke at det i løpet av kapittelet ikke er nevnt et ord om arkivenes viktige rolle i den kulturelle grunnmuren. Verken kommunale eller private arkiv er nevnt, noe Bergen Byarkiv mener er en svakhet.

NOU-2013:4 Kapittel 13 Strategier for en bærekraftig kulturpolitikk

Tid for et lokalt kulturløft (13.1). Utvalget viser her at den statlige kulturpolitikken etter 2005 preges av at mye av økningene i bevilgninger har gått til å styrke de store kulturinstitusjonene, mens mønsteret i den økonomiske utviklingen i den lokale kulturpolitikken er omvendt; her har særlig de kommunale kulturinstitusjonene blitt nedprioritert og svekket.

Bergen Byarkiv er svært enig med utvalget i at dette er en bekymringsfull utvikling, og i at *Kulturløftet III* må ha et økonomisk løft for den kulturelle grunnmuren i det lokale kulturlivet. Vi minner igjen om at *Kulturløftet III* også må synliggjøre at offentlige og private arkiver i lokalsamfunnene er en viktig del av den kulturelle grunnmuren, og at de kommunale og private arkivinstitusjonene er sentrale for bevaring og tilgjengeliggjøring av dette materialet. Bergen Byarkiv ber om at *Kulturløftet III* også blir et arkivløft.

Kapittel 14. Kulturinstitusjonenes samfunnsoppdrag

I dette kapitlet kommenteres en del mekanismer i styringssystemene rundt de større kulturinstitusjonene på statsbudsjettet. Dette kapitlet inneholder en rekke gode observasjoner og refleksjoner som bør få anvendelse også utenfor dette umiddelbare målområdet.

NOU-2013:4 Kapittel 16 Oppsummering av tilrådinger

Utvalgets tilråding til lokalt kulturløft

Bergen Byarkiv er svært enig i utvalgets tilråding i *lokalt kulturløft*, hvor man tar til orde for å befeste den *kulturelle grunnmuren*. De konkrete forslagene om å løfte også kommunale enkeltordninger opp på nasjonalt plan, vil innebære et jevnere kulturtilbud landet over – samt sikre kvaliteten på tilbudene. Bergen Byarkiv etterlyser konkrete tiltak for å styrke de lokale, ikke-statlige arkivinstitusjonene. Altfor mange av de norske kommunene har i dag verken egen kommunearkivinstitusjon eller medlemskap i en interkommunal arkivordning.

Bergen Byarkiv vil igjen understreke at arkivinstitusjoner, lokalhistoriske samlinger og museer som forvalter privatarkiv *også* er en viktig del av den kulturelle grunnmuren. Dette er institusjoner som arbeider med bevaring og formidling av lokalt forankrede kilder, og som gjør en viktig innsats for å ta vare på lokal kultur og identitet. I samarbeid med lokale organisasjoner, institusjoner og bedrifter, med historielag og med andre frivillige, utfører disse institusjonene et viktig identitetsskapende arbeid i lokalsamfunnet.

Bergen Byarkiv tok initiativ til en egen institusjon til å håndtere arkivmateriale fra lokale og private bedrifter i bergensregionen i 1987, Lokalhistorisk arkiv i Bergen (LAB). LAB kan søke om midler til konkrete prosjekter, mens driftsmidler må sikres gjennom medlemsavgifter og salg av tjenester. At det som hovedregel *ikke* er mulig for privatarkivinstitusjoner å motta støtte til drift, gjør at arbeidet med privatarkiv kan bli uforutsigbart og opp til den enkeltes individuelle interesse. Så langt er Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek Misjonsarkivet de eneste privatarkivinstitusjonene på statsbudsjettet.

Etterrettelige og tilgjengelige arkiver er et viktig element i et velfungerende demokrati. For å kunne nå den uttalte målsetningen i *Arkivmeldingen (Meld. St.7 2012-2013)* om å sikre en helhetlig samfunnsdokumentasjon, må lokale og private arkivinstitusjoner gis midler til å kunne fortsette det viktige arbeidet med å ta vare på privat arkivmateriale fra næringsliv, bedrifter, organisasjoner, stiftelser og privatpersoner. Slik får innbyggerne tilgang til *hele* samfunnets arkiver – ikke bare de offentlige.

Bergen Byarkiv vil understreke at et løft av arbeidet med privatarkiv er en forutsetning for at ikke store deler av vår felles hukommelse skal gå tapt.

Med vennlig hilsen

Karin Gjelsten
Avdelingsleder

Vedlegg: 0